

Sygn. akt: I C 162/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Rafał Kubicki
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Grandys

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2022 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa

(...) Bank S.A. w W. (obecnie: (...) S.A. w W.)

przeciwko pozwanej A. D.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej na rzecz powoda sumę 178.325,50 zł z następującymi odsetkami od wchodzących w skład tej sumy kwot:

- 167.919,72 zł – umownymi – w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie w rozumieniu art. 481 § 2¹ Kodeksu cywilnego od 19.07.2021 r. do dnia zapłaty,

- 10.405,78 zł – ustawowymi za opóźnienie od 22.07.2021 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 17.934 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty.

sędzia Rafał Kubicki

Sygn. akt I C 162/22

UZASADNIENIE

(...) Bank S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.) wniósł przeciwko A. D. o zasądzenie kwoty 178.325,50 zł - w tym:

- kapitał 167.919,72 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych od 19 lipca 2021 r. do dnia zapłaty,

- odsetki umowne za korzystanie z kapitału 6.380,28 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

- odsetki karne 4.025,50 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty

oraz kosztów procesu wg norm przepisanych (w tym poniesionych w umorzonym elektronicznym postępowaniu upominawczym).

W uzasadnieniu wskazał, że strony w dniu 12 września 2018 r. zawarły umowę kredytu konsolidacyjnego – stopa zmienna nr (...). Ponieważ należności nie zostały przez pozwaną zapłacone w terminach określonych umową, powód wypowiedział umowę. Mimo to pozwana nie dokonała spłaty.

Odpowiadając na pozew, pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, kwestionując żądania strony powodowej zarówno co do zasady, jak i wysokości. Przyznała, że działając jako konsument zawarła z powodem umowę gotówkowego kredytu konsolidacyjnego nr (...), jednakże żadne postanowienia przedmiotowej umowy, poza kwotą kapitału oraz długością spłaty, nie były między stronami negocjowane, gdyż umowa została zawarta na wzorcu umownym, przeznaczonym do stosowania na szeroką skalę. Oddalenia powództwa powódka upatrywała w niewykazaniu przez bank okoliczności uzasadniających jego wniesienie z uwagi na brak przedłożenia dokumentów uzasadniających zasadność oraz wysokość roszczenia powoda oraz z uwagi na nieważność stosunku prawnego łączącego strony, ewentualnie bezskuteczność względem pozwanej postanowień odnoszących się do mechanizmu ustalania oprocentowania, z uwagi na rażące naruszenie art. 353¹ k.c.

i 69 ustawy Prawo bankowe. W zakresie nieważności umowy pozwana podniosła, że w momencie zawierania umowy nie posiadała wiedzy co do proporcji marży banku oraz wskaźnika WIBOR 3M. Enigmatyczne w swej treści zapisy umowne nie pozwalają określić składowych zastosowanego oprocentowania, ich wartości oraz tego, który element legitymuje się przymiotem stałego, a który wpływa na zmianę wysokości oprocentowania zadłużenia. Jedynym z opisanych determinantów zmiany oprocentowania jest zmiana stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M

o co najmniej 0,25 pp. W ocenie pozwanej zyskiem powoda z udzielonego kredytu powinna być wyłącznie marża, albowiem wzmiankowany WIBOR stanowi teoretycznie koszt pozyskania kapitału niezbędnego do udzielenia pozwanej kredytu. Sytuacja,

w której kredytobiorca (z uwagi na ustalenie określonej wartości WIBOR) nie spłaca kwoty równej otrzymanemu kapitałowi, a różnica nie wynika z marży lub innych elementów umowy, określonych w art 69 Ustawy Prawo bankowe, lecz od arbitralnych modyfikacji wskaźnika według którego obliczana jest wysokość comiesięcznego zobowiązania pozwanej, stanowi naruszenie ustawowej konstrukcji kredytu, co czyni ją nieważną. Ponadto, pozwana wskazała, że główne świadczenie stron umowy kredytu nie zostało objęte ich konsensusem, gdyż z postanowień umowy nie sposób określić czy kwotę zadłużenia pozwanej stanowić miała suma 184.934,04 zł czy 150.000,00 zł.

Pismem z dnia 29 listopada 2022 r. powód wniósł o aktualne oznaczenie strony powodowej jako (...) SPÓŁKA AKCYJNA z siedzibą W W..

W uzasadnieniu wskazał, że decyzją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego nr (...).720.6.2021.256 z dnia 29-09-2022 r., na podstawie której wszczęto przymusową restrukturyzację wobec (...) Bank S.A. z siedzibą w W. poprzez zastosowanie instrumentu przymusowej restrukturyzacji w formie instytucji pomostowej, w ten sposób, że do instytucji pomostowej Bank (...) S.A. w W., przeniesiono ze skutkiem określonym w art. 191 ust. 1 ustawy o (...) przedsiębiorstwo podmiotu w restrukturyzacji, obejmujące ogół praw majątkowych oraz zobowiązań Podmiotu w restrukturyzacji. Zgodnie z art. 191 ust. 1 ustawy o (...) z dniem określonym w decyzji, tj. dniem jej doręczenia, które w niniejszej sprawie nastąpiło 30-09-2022 r., instytucja pomostowa wstępuje w miejsce podmiotu w restrukturyzacji w zakresie przejętych praw majątkowych i zobowiązań, w tym do postępowań sądowych. Z dniem 13.10.2022 r. nastąpiła zmiana nazwy instytucji pomostowej

z Bank (...) S.A. w W. na (...) SPÓŁKA AKCYJNA w W..

Już w tym miejscu należy zaznaczyć, że powyższa argumentacja o zmianie oznaczenia strony pozwanej została przez Sąd zaaprobowana, co znalazło odzwierciedlenie w treści wyroku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Bezsporne jest, że dnia 12 września 2018 r. strony zawarły umowę konsolidacyjnego kredytu gotówkowego nr (...) (k. 22-25), w której powód udzielił pozwanej kredytu w kwocie 184.934,04 zł, na którą składały się: całkowita kwota kredytu 150.000 zł, prowizja bankowa za udzielenie kredytu płatna jednorazowo w kwocie 34.934,04 zł (ujęta w kwocie kredytu wskazanej w ust. 1 oraz odsetki od kapitału kredytu w kwocie 83.474,28 zł (§ 1 ust 1-5). Całkowita kwota do zapłaty przez kredytobiorcę na dzień zawarcia umowy wynosiła 268.408,32 zł. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej – na dzień podpisania umowy wynoszącej 8,79%, zaś rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień zawarcia umowy wynosiła 15,4% (§ 2). Stosownie do postanowień § 5, oprocentowanie kredytu ulegnie zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp. Zmiana oprocentowania Kredytu nastąpi 6 dnia po terminie wymagalności raty w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp., czego konsekwencją będzie zmiana wysokości rat kredytowych wymagalnych po dokonaniu zmiany stopy procentowej. Jeżeli w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., rata nie jest wymagalna na skutek karencji w spłacie uzgodnionej przez strony, wówczas zmiana oprocentowania nastąpi 6 dnia po dniu, w którym rata byłaby wymagalna, gdyby nie zastosowano karencji w spłacie kredytu (ust. 1). Poziom zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M w danym miesiącu ustalany jest jako różnica stawki bazowej, wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy (...) 3M

z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego dany miesiąc oraz stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym uruchomiony został kredyt lub - jeśli oprocentowanie kredytu zostało zmienione - stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym dokonano ostatniej zmiany oprocentowania (ust. 2). Zmiana stopy procentowej kredytu nastąpi w tym samym kierunku, w którym zmieni się stopa WIBOR 3M (wzrost lub spadek) i o wartość odpowiadającą zmianie stopy WIBOR 3M (ust. 3). W przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego, o której mowa w ust. 1, bank dokona zmiany oprocentowania kredytu przesyłając kredytobiorcy pisemną Informację (ust. 4). Kredytobiorca, który nie godzi się na spłatę kredytu wg zmienionej stawki oprocentowania może wypowiedzieć umowę najpóźniej do dnia wymagalności najbliższej raty. W takim przypadku Umowa ulegnie rozwiązaniu z upływem 1-miesięcznego okresu wypowiedzenia liczonego od daty wymagalności najbliższej raty, a kredytobiorca będzie zobowiązany do spłaty zadłużenia do dnia rozwiązania umowy. W okresie wypowiedzenia kredytobiorcę będzie obowiązywała dotychczasowa stawka oprocentowania (ust. 6). W § 3 ustalono, że kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w ratach równych płatnych do 15 dnia każdego miesiąca. Ustalono, że wysokość raty kredytu wynosi 2.484,01 zł, z zastrzeżeniem, że wysokość pierwszej raty, która jest ratą wyrównawczą, nie będzie wyższa niż 2.619,25 zł. Zgodnie z postanowieniami umowy, w terminie wymagalności należności bank miał pobierać środki w wysokości odpowiadającej tej należności z Rachunku Kredytu, dokonując jego obciążenia, a kredytobiorca zobowiązał się do zapewnienia na tym rachunku środków na pokrycie wymagalnych należności. W ust. 3 wskazano, że niniejsza umowa nie przewiduje gwarancji spłaty całkowitej kwoty Kredytu wypłaconego na jej podstawie. W przypadku braku zapłaty w terminie określonym

w umowie bank od przeterminowanych rat kapitałowych mógł zgodnie z § 7 naliczać odsetki podwyższone - w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie w stosunku rocznym. W § 9 przewidziano, że bank może wypowiedzieć umowę kredytową, zachowując 30-dniowy okres wypowiedzenia, m.in. w przypadku opóźnienia kredytobiorcy z zapłatą pełnej raty za co najmniej jeden okres płatności, pod warunkiem wezwania kredytobiorcy do zapłaty zaległości w terminie nie krótszym niż 14 dni roboczych i braku spłaty zaległości w odpowiedzi na to wezwanie we wskazanym przez bank terminie (ust. 1). Po upływie okresu wypowiedzenia umowy kredytobiorca jest zobowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami i kosztami należnymi bankowi za okres korzystania z kredytu (ust. 2). W § 18 ust. 2 i 3 kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy ryzyka związanego z zaciąganiem kredytem, a także, że otrzymał od banku wyjaśnienia dotyczące zgłaszanych wątpliwości oraz wszelkie informacje niezbędne do podjęcia decyzji

w zakresie zaciąganego kredytu oraz to, że przed zawarciem umowy otrzymał jej wzór.

Pismem z dnia 28 stycznia 2021 r., doręczonym 9 lutego 2021 r., powód poinformował pozwaną o powstaniu zaległości w spłacie spornego kredytu, która na dzień 28 stycznia 2021 r. wynosiła 7.320,88 zł, z czego 4.372,95 zł stanowiła

należność kapitałowa, 2.890,33 zł odsetki umowne i 57,60 zł odsetki podwyższone za opóźnienie w spłacie należności kapitałowej. Wobec powyższego powodowy bank wezwał kredytobiorcę do zapłaty zaległości w terminie 14 dni od daty otrzymania tego pisma informując o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia (pismo k. 26, potwierdzenie odbioru k. 29).

Pismem z 12 marca 2021 r., doręczonym 2 kwietnia 2021 r., bank oświadczył pozwanej, że w związku z nieuregulowaniem zaległości wypowiada umowę z zachowaniem okresu wypowiedzenia określonego w umowie. Bank wskazał też, że rozważy możliwość cofnięcia oświadczenia o wypowiedzeniu w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całości zaległości obejmujących na dzień sporządzenia niniejszego pisma następujące kwoty: 5.847,47 zł należności kapitałowej, 3.836,95 zł odsetek umownych i 129,85 zł odsetek podwyższonych za opóźnienie w spłacie należności kapitałowej (pismo k. 31, potwierdzenie odbioru k. 32).

W dniu 14 stycznia 2022 r. bank wystawił wyciąg z ksiąg (k. 41), z którego wynika, że niespłacone i wymagalne zadłużenie określone umową na 14.01.2022 r. wynosi 190.682,45 zł i obejmuje:

1. należność główna z tytułu niespłaconego kapitału w kwocie: 167.919,72 zł,
2. niespłacone odsetki umowne kapitałowe naliczone według stopy procentowej w wysokości 7,34% od dnia 16.11.2020 r. do dnia 06.05.2021 tj. ostatniego dnia obowiązywania umowy, w kwocie: 6.380,28 zł,
3. niespłacone odsetki za opóźnienie naliczone według stopy procentowej w wysokości 15,50% od dnia 16.11.2020 r. do dnia 13.01.2022 r. tj. dnia poprzedzającego sporządzenie wyciągu, w kwocie: 14.152,45 zł,
4. opłaty i inne prowizje: 2.230 zł.

W dniu 22 lipca 2021 r. pozwem złożonym w elektronicznym postępowaniu upominawczym (k. 14-16), bank wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kwoty 167.919,72 PLN tytułem należności głównej (niespłacony kapitał), kwoty 6.380,28 PLN tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 7,20% od dnia 2020-11-16 do dnia 2021-05-06 oraz kwoty 4.025,50 PLN tytułem odsetek za opóźnienie w wysokości 11,20% od dnia 2020-11-16 do dnia 2021-07-18. Dnia 27 września 2021 r. Sąd Rejonowy (...) w sprawie o sygn. akt (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (k. 16v.-17), nakazujący A. D. zapłacić powodowi kwotę łączną 178.325,50 PLN. Postanowieniem z 25.11.2021 r. (k. 19-20), Sąd Rejonowy (...) uchylił powyższy nakaz i umorzył postępowanie z uwagi na niemożność doręczenia pozwanej korespondencji (pозwu, nakazu zapłaty i pouczenia).

Sąd zważył, co następuje:

Pozwana była reprezentowana przez radcę prawnego, co determinowało formalne pojmowanie przez Sąd tego, co między stronami było bezsporne. I tak, pozwana wprost przyznała, że zawarła umowę złożoną do akt przez powoda. Nie zakwestionowała, że wypłacono jej kredyt przewidziany w umowie. Wprawdzie w odpowiedzi na pozew wskazała, że „z postanowień umowy nie sposób określić, czy kwotę zadłużenia pozwanej stanowić miała suma 184.934,04 zł czy 150.000 zł” to jednak nie można uznać by to zakwestionowanie było skuteczne, wszak kwota kredytu (150.000 zł) jest precyzyjnie określona w § 1 ust 2 umowy, Postanowienia umowy nie budzą żadnych wątpliwości interpretacyjnych i w zakresie ustalenia zadłużenia pozwanej spełniają przesłanki przewidziane w przepisach Prawa bankowego.

Aby odnieść się do żądania pozwu, w pierwszej kolejności należy ponadto rozważyć zasadność stanowiska pozwanej zarzucającej nieważność przedmiotowej umowy. Pozwana podkreślała, że postanowienia umowy określające mechanizm oprocentowania oparty o wskaźnik WIBOR 3M stanowią naruszenie ustawowej konstrukcji kredytu, co

czyni ją nieważną lub przynajmniej bezskuteczną w zakresie tych postanowień. Sąd jednak nie podzielił przytoczonej argumentacji w tym zakresie.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że pozwana zawarła umowę kredytu jako konsument. Celem zaciągnięcia zobowiązania finansowego było sfinansowanie potrzeb konsumpcyjnych kredytobiorcy i spłata innych kredytów.

Pozwana zatem

w chwili zawierania umowy spełniała przesłanki uznania jej za konsumenta, zgodnie

z art. 22¹ k.c.

Zakwestionowany w niniejszej sprawie mechanizm ustalania wysokości oprocentowania kredytu w oparciu o wskaźnik WIBOR 3M ma następującą treść:

Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu podpisania umowy wynosi 8,79 % w stosunku rocznym (§ 2 ust. 1). Oprocentowanie kredytu ulegnie zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp. Zmiana oprocentowania Kredytu nastąpi 6 dnia po terminie wymagalności raty w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., czego konsekwencją będzie zmiana wysokości rat kredytowych wymagalnych po dokonaniu zmiany stopy procentowej. Jeżeli w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., rata nie jest wymagalna na skutek karencji w spłacie uzgodnionej przez strony, wówczas zmiana oprocentowania nastąpi 6 dnia po dniu, w którym rata byłaby wymagalna, gdyby nie zastosowano karencji w spłacie kredytu (§ 5 ust. 1). Poziom zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M w danym miesiącu ustalany jest jako różnica stawki bazowej, wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego dany miesiąc oraz stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym uruchomiony został kredyt lub - jeżeli oprocentowanie kredytu zostało zmienione - stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym dokonano ostatniej zmiany oprocentowania (§ 5 ust. 2). Zmiana stopy procentowej kredytu nastąpi w tym samym kierunku, w którym zmieni się stopa WIBOR 3M (wzrost lub spadek) i o wartość odpowiadającą zmianie stopy WIBOR 3M (§ 5 ust. 3). W przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego, o której mowa w ust. 1, bank dokona zmiany oprocentowania kredytu przesyłając kredytobiorcy pisemną Informację (§ 5 ust. 4).

Pozwana podniosła, że w momencie zawierania umowy nie posiadała wiedzy

w materii proporcji marży banku oraz wskaźnika WIBOR 3M wskazane zapisy umowne nie pozwalają określić składowych zastosowanego oprocentowania, ich wartości oraz tego, który element legitymuje się przymiotem stałego a który wpływa na zmianę wysokości oprocentowania zadłużenia. Jedynym z opisanych determinantów zmiany oprocentowania jest zmiana stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M

o co najmniej 0,25 pp.

W pierwszym rzędzie należało zbadać charakter umowy, w szczególności to, czy doszło do jej skutecznego i ważnego zawarcia. Nieważność lub nieskuteczność umowy pozwana wywodziła z charakteru postanowień umownych dotyczących sposobu ustalenia oprocentowania udzielonego jej kredytu, podnosząc, że zostały one ukształtowane sprzecznie z:

a) art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe – definiującym umowę kredytu bankowego,

b) art. 353¹ k.c. - z którego wynika, że strony mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy

z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Nie ulega wątpliwości, że na podstawie umowy:

1. poprzednik prawny powoda udzielił kredytu pozwanej - działającej jako konsument,
2. przeznaczeniem kredytu było sfinansowanie potrzeb konsumpcyjnych kredytobiorcy i spłata innych kredytów,
3. kredyt został udzielony w kwocie 150.000 zł plus koszty kredytu, w walucie polskiej,
4. spłata kredytu miała następować poprzez pobranie przez bank środków w wysokości 2.484,01 zł, (poza pierwszą ratą wyrównawczą) z Rachunku Kredytu do 15 dnia każdego miesiąca w wysokości,
5. oprocentowanie kredytu ustalono według zmiennej stopy procentowej, która w dniu podpisania umowy wynosiła 8,79 % w stosunku rocznym, zaś rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień zawarcia umowy wynosiła 15,4%. Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp. Zmiana oprocentowania Kredytu nastąpić miała 6 dnia po terminie wymagalności raty w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp., czego konsekwencją miała być zmiana wysokości rat kredytowych wymagalnych po dokonaniu zmiany stopy procentowej. Jeżeli w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., rata nie jest wymagalna na skutek karencji w spłacie uzgodnionej przez strony, wówczas zmiana oprocentowania miała nastąpić 6 dnia po dniu, w którym rata byłaby wymagalna, gdyby nie zastosowano karencji w spłacie kredytu.

Ponadto umowa określa również inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy. W tym aspekcie trudno uznać, aby umowa stron w swoim kształcie naruszała przepisy prawa bankowego (art. 69) lub wynikającą z art. 353¹ k.c. zasadę swobody umów, względnie w jakikolwiek sposób naruszała inne przepisy prawa lub zasady współzycia społecznego.

Idąc dalej w kierunku oceny zawartego w umowie mechanizmu oprocentowania, wskazać trzeba, że stosownie do art. 76 Prawa bankowego, w razie stosowania zmiennej stopy oprocentowania kredytu należy określić w umowie kredytowej warunki jej zmiany. Warto przy tym zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z 4.11.2011 r., (I CSK 46/11, LEX nr 1102253), zgodnie z którym klauzula zmiennego oprocentowania nie może mieć charakteru blankietowego, lecz powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę, proporcję tych zmian.

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej, zastrzeżenie w umowie kredytu zmiennej stopy procentowej nie stanowi niedozwolonej klauzuli wzorca umownego w rozumieniu art. 385¹ k.c., - takie uprawnienie banku wynika wprost z art. 76 Prawa bankowego oraz innych przepisów tejże ustawy, jednak sposób określenia przez bank warunków zmiany procentowej kredytu podlega ocenie z punktu widzenia konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla kontrahenta określenia tych warunków (por. postanowienie SN z 21.12.2011 r., I CSK 310/11, LEX nr 1108504).

W niniejszym stanie faktycznym strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu będzie ulegało zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp.

WIBOR (z ang. W. I. R.) to stopa procentowa, po jakiej banki udzielają pożyczek innym bankom komercyjnym, która wykorzystywana jest do ustalania wysokości oprocentowania kredytów gotówkowych czy hipotecznych. Stawka WIBOR wyznaczana jest każdego dnia roboczego o godzinie 11 podczas tzw. Fixingu, jako średnia arytmetyczna wielkości oprocentowania (w ujęciu rocznym) podawanych przez największe banki działające w Polsce, które są uczestnikami panelu WIBOR, gdzie odrzucane są dwie najniższe i dwie najwyższe oferty. W wyniku takiej kalkulacji ustalana jest wysokość stawki WIBOR. W sytuacji, gdy w fixingu bierze udział mniejsza liczba banków (od 8 do 9), to odrzucane są dwie skrajne oferty - najwyższa i najniższa. W wariantcie, kiedy banków jest mniej niż 8 w obliczaniu średniej biorą udział wszystkie zgłoszone oferty. Stawka WIBOR 3M jest stawką oprocentowania kredytów i pożyczek

na rynku międzybankowym określaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego kwartału i ustalaną na okresy 3-miesięczne.

I tak, zgodnie z umową ustalono, że:

- oprocentowanie kredytu ulegnie zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp.
- zmiana oprocentowania kredytu nastąpi 6 dnia po terminie wymagalności raty w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp., czego konsekwencją będzie zmiana wysokości rat kredytowych wymagalnych po dokonaniu zmiany stopy procentowej.
- jeżeli w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., rata nie jest wymagalna na skutek karencji w spłacie uzgodnionej przez strony, wówczas zmiana oprocentowania nastąpi 6 dnia po dniu, w którym rata byłaby wymagalna, gdyby nie zastosowano karencji w spłacie kredytu.
- poziom zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M w danym miesiącu ustalany jest jako różnica stawki bazowej, wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy (...) 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego dany miesiąc oraz stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym uruchomiony został kredyt lub
- jeśli oprocentowanie kredytu zostało zmienione - stawki wyznaczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stopy WIBOR 3M z ostatnich trzech dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym dokonano ostatniej zmiany oprocentowania
- zmiana stopy procentowej kredytu nastąpi w tym samym kierunku, w którym zmieni się stopa WIBOR 3M (wzrost lub spadek) i o wartość odpowiadającą zmianie stopy WIBOR 3M.

Ustalenie wysokości odsetek kredytowych musi być w umowie określone w sposób jednoznaczny, albowiem stanowi skonkretyzowanie jednego z głównych świadczeń kredytobiorcy z tytułu umowy kredytowej. Przez pojęcie jednoznaczności należy rozumieć brak wątpliwości co do znaczenia postanowień umowy, a stan taki jest osiągnięty, gdy interpretacja nie umożliwia nadaniu postanowieniu różnych znaczeń (wyrok SA w Łodzi z 29.03.2017 r., I ACa 1233/16, LEX nr 2287417)

Na gruncie niniejszej sprawy nie można przyznać racji twierdzeniu pozwanej, że postanowienia umowy w zakresie ustalenia wysokości oprocentowania kredytu miały charakter niejednoznaczny. Ze wskazanych wyżej zapisów wynika, że wysokość oprocentowania udzielonego kredytu uzależniona jest wskaźnika WIBOR 3M i ulega zmianie w przypadku zmiany tego wskaźnika o co najmniej 0.25 pp. Wskazano również, że zmiana stopy procentowej kredytu nastąpi w tym samym kierunku,

w którym zmieni się stopa WIBOR 3M i o wartość odpowiadającą zmianie stopy WIBOR 3M. W ocenie Sądu, powyższe postanowienia nie pozostawiają kredytobiorcy manewru interpretacyjnego. Zaciągający zobowiązanie zostaje poinformowany przez bank, że w sytuacji, w której wskaźnik WIBOR 3M ulegnie zmianie o nie mniej niż 0.25 pp – zmianie ulegnie również wysokość raty, którą zobowiązał się spłacać, przy czym wyraźnie zaakcentowany został również kierunek tych zmian. Oznacza to, że sytuacja kredytobiorcy w każdym z 3-miesięcznych okresów ustalania wskaźnika może ulec zmianie zarówno na jego korzyść jak i niekorzyść – co wydaje się być słusznym rozwiązaniem, gdyż ryzyko zmiany wskaźnika WIBOR obciąża obie strony zobowiązania i jest niezależne od woli każdej ze stron.

Wskazać również w tym miejscu należy, że kredytobiorca świadomie zdecydował się na zaciągnięcie zobowiązania opartego o zmienną stopę procentową. Korzyści płynące ze zmiennego (niższego przynajmniej na dzień zawarcia umowy) oprocentowania niosą jednak ryzyko jego wzrostu o czym świadczy już sama wykładnia językowa

sformułowania „oprocentowanie zmienne”. Takiego ryzyka nie pociąga za sobą oprocentowanie stałe – na które powódka się nie zdecydowała.

Bank odwołał się do czynników obiektywnych, mierzalnych, a przy tym niezależnych od jego woli – jak już wskazano powyżej, stawka WIBOR wyznaczana jest każdego dnia roboczego o godzinie 11 podczas tzw. Fixingu, jako średnia arytmetyczna wielkości oprocentowania podawanych przez największe banki działające w Polsce, które są uczestnikami panelu WIBOR.

W orzecznictwie wskazuje się, że postanowienie umowy kredytu bankowego, w którym przyjęto, że kredytodawca jest uprawniony do zmiany stawek oprocentowania, jest bezskuteczne, jeżeli w umowie nie określono jednocześnie konkretnych okoliczności, od jakich zmiana ta jest uzależniona. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym tę sprawę w podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 8 stycznia 2019 r. (I ACa 227/18), gdzie wskazano, że użyte w art. 69 i 76 prawa bankowego sformułowanie, że umowa powinna określać warunki zmiany oprocentowania kredytu, nie musi oznaczać wprowadzenia do umowy równania matematycznego, które mogłoby zostać rozwiązane przez każdego konsumenta, przy wykorzystaniu kalkulatora. Chodzi przede wszystkim o to, aby decyzja dotycząca zmiany oprocentowania mogła być poddana weryfikacji, chociażby przez osobę, która zawodowo trudni się ustalaniem ceny pieniądza. Jeśli możliwość takiej weryfikacji istnieje, to zapis umowy jest ważny. Wbrew twierdzeniom pozwanej, umowa łącząca strony wskazuje okoliczności jakie muszą zaistnieć aby nastąpiła zmiana oprocentowania (zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0.25 pp.).

Zasadny, w ocenie Sądu, jest również pogląd, że zgodne z zasadami słuszności jest ustalenie w umowie zmiennej stopy oprocentowania kredytu, a wskazane w umowie okoliczności, od których ma być uzależniona zmiana wysokości oprocentowania, powinny być skonkretyzowane w taki sposób, aby w przyszłości mogła być dokonana ocena, czy rzeczywiście one wystąpiły i czy w związku z tym zmiana oprocentowania jest obiektywnie usprawiedliwiona (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992 r., Nr 6, poz. 90).

Niniejsza sprawa została zainicjowana przez bank z uwagi na zaprzestanie spłaty kredytu przez pozwaną i to nawet nie z uwagi na przekonanie (zresztą nieuzasadnione) o nieważności umowy a – jak wskazała w odpowiedzi na pozew – z uwagi na pogorszenie jej sytuacji finansowej wywołane epidemią (...)19.

W trakcie trwania umowy warunki ustalenia oprocentowania pozostawały niezmiennie i pozwana ich nie kwestionowała aż do czasu wytoczenia przez bank powództwa.

Podnieść również należy, że skoro pozwana kwestionuje – chociażby przesłankowo - ważność zapisów umownych dotyczących ustalenia oprocentowania kredytu, to zgodnie z art. 6 k.c. na niej spoczywa obowiązek wykazania, że okoliczności wskazane w umowie odnoszące się do zmiany wysokości oprocentowania nie wystąpiły albo że nie pozwalają one na ocenę kryteriów zmiany. Nie chodzi przy tym o możliwość wykazania, że to pozwana nie jest w stanie zweryfikować zmiany oprocentowania, ale o możliwość jej zweryfikowania przez sąd w toku postępowania dowodowego, w którym strona wniesie o dopuszczenie dowodu z biegłego z zakresu ekonomii. Umowa stron wskazuje okoliczności, które mają wpływ na zmianę wysokości oprocentowania, a chodzi o to, czy są one weryfikowalne. Pozwana takich działań procesowych nie podjęła i nie wykazała, że zawarte w umowie postanowienia nie precyzują dostatecznie warunków zmiany oprocentowania (wyrok SN z 25.06.2021 r., (...) 63/21, LEX nr 3208522).

K. należy dodać, że w przypadku kredytów o zmiennym oprocentowaniu zasada oznaczoności świadczenia nie może być rozumiana dosłownie, jako wymóg przewidzenia globalnej sumy odsetek, którą powinien zapłacić kredytobiorca w związku z umową kredytu o zmiennym oprocentowaniu. Takie dosłowne rozumienie zasady oznaczoności wypaczyłoby jej sens. Przyszłości nie da się przewidzieć. Można jednak ją prognozować. To prawda, że nawet odwołanie się do konkretnych, zobiektywizowanych czynników wpływających na zmianę oprocentowania, takich jak stopy procentowe NBP, Wibor, L. czy też wskaźniki inflacji, nie pozwala na ustalenie w momencie zawierania umowy wysokości świadczenia, które ma być spełnione

w przyszłości przez kredytobiorcę. Strona umowy powinna jednak wiedzieć, jakie konkretnie czynniki ukształtują wysokość zobowiązania w przyszłości. Parametryzacja tych czynników nie usunie niepewności, lecz przynajmniej umożliwi prognozowanie

w oparciu o sprawdzalne kryteria. To rozwiązanie służy bezpieczeństwu obrotu cywilnoprawnego i pełni funkcję ochronną wobec kredytobiorcy. Jednocześnie jego zastosowanie nie obciąża nadmiernie banków. W zobowiązaniu powinny być oznaczone zarówno czynniki, które wpłyną w przyszłości na zmianę oprocentowania, jak i ich waga (zob. K. Kurosz, Nieważność umowy kredytu na skutek wadliwego określenia warunków zmiany oprocentowania, LEX/el. 2017).

W niniejszej sprawie kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy bazowej, którą jest rynkowa stopa referencyjna WIBOR 3M i która nie podlega negocjacji stron oraz nie jest określana dowolnie przez powodowy bank, lecz powstaje w oparciu

o rynek międzybankowy i zależna jest od czynników, takich jak na przykład inflacja czy wysokość stóp procentowych ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej.

W przedmiotowej umowie będącej źródłem zobowiązania pozwanej zostały określone: warunki, jakie muszą się ziścić, by doszło do zmiany oprocentowania, mechanizm aktualizacji stawki WIBOR i wyliczania w oparciu o nią nowego oprocentowania oraz kierunek i waga tych zmian. Tym samym dopuszczalne było określenie wysokości odsetek umownych poprzez odwołanie się do zmiennej stopy bazowej, której podstawę wyliczenia stanowi średnia wartość WIBOR 3 M w stosunku rocznym.

WIBOR jest oficjalnym wskaźnikiem nadzorowanym przez wyspecjalizowane organy, z udziałem między innymi Komisji Nadzoru Finansowego. Proces wyznaczania WIBOR-u jest dokonywany przez niezależny, niepowiązany z bankiem podmiot (administratora – (...)), który podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Jest to stopa procentowa, po jakiej banki udzielają pożyczek (składają depozyty) lub są gotowe udzielić innym bankom komercyjnym na różne okresy, np. miesiąc (WIBOR 1M), trzy miesiące (WIBOR 3M) czy 6 miesięcy (WIBOR 6M). WIBOR jest oparty na realnej stawce transakcyjnej, a nie tylko jej szacowaniu.

Nie wynika z materiału dowodowego, by powodowy bank mógł samodzielnie i jednostronnie manipulować stawką WIBOR dla zwiększenia oprocentowania, a tym samym dla zwiększenia kosztów kredytu na swoją korzyść.

Omówione wyżej postanowienia dotyczące wysokości oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany w ocenie Sądu zostały sformułowane jednoznacznie i w sposób zgodny z przepisami prawa bankowego (art. 69, art. 76) a umowa stron w swoim kształcie nie narusza wynikającej z art. 353¹ k.c. zasady swobody umów oraz innych przepisów prawa lub zasady współżycia społecznego. W konsekwencji Sąd nie znalazł podstaw do przyjęcia, że umowa była nieważna lub nieistniejąca.

Wobec ustalenia, że strony zawarły ważną i wiążącą umowę, w dalszej kolejności należało odnieść się do żądania pozwu.

Pozwana nie zanegowała, że kredyt otrzymał w podanej wysokości (poza podniesioną rzekomą niejasnością postanowień umowy w tym zakresie). Ponadto wskazała, że kredyt był spłacany do czasu wystąpienia u niej problemów finansowych spowodowanych pandemią. W odpowiedzi na pozew pozwana zaprzeczyła roszczeniu również co do wysokości, ale nie w kontekście konkretnych błędów obliczeniowych powoda, lecz wyłącznie poprzez zanegowania mocy dowodowej wyciągu z ksiąg bankowych. Taka strategia nie mogła okazać się skuteczna, ponieważ rolą procesową i dowodową powoda było wykazanie zawarcia umowy i wypłaty kredytu, a także skuteczności wypowiedzenia, zaś rolą dowodową pozwanej było w tym zakresie albo wykazanie, że powód dopuścił się konkretnych błędów obliczeniowych, albo że zapłaciła powodowi więcej niż ten twierdzi. Z obowiązku tego pozwana się nie wywiązała. Co prawda, wyciąg z ksiąg banku nie jest dokumentem urzędowym, jednak nie można mu odmówić funkcji dowodu w ogóle (jako dokumentu prywatnego),

a porównanie jego treści z treścią lakonicznej w tym zakresie odpowiedzi na pozew oraz innych dokumentów załączonych do pozwu nie budzi żadnych zastrzeżeń Sądu co do zgodności wyciągu z faktami. Podsumowując tę część rozważań, należy wskazać, że Sąd oparł ustalenia faktyczne na wszystkich dokumentach przedłożonych przez powoda, uznając, że stanowią spójny materiał dowodowy, który nie został wystarczająco konkretnie podważony przez pozwaną.

Z niekwestionowanych skutecznie dokumentów wynika, że wypowiedzenie umowy było poprzedzone zgodnie z umową i ustawą wezwaniami do zapłaty, zawierającymi treść wymaganą przez art. 75c prawa bankowego. Wyjaśnień powoda i dołączonych dokumentów pozwana nie zakwestionowała.

Należy dodać, że wypowiedzenie umowy było jednoznaczne, a przez to w pełni skuteczne w świetle zapisów umowy regulujących wymagania jemu stawiane. Rozsądny kredytobiorca nie powinien mieć problemów ze zrozumieniem, że brak zapłaty spowoduje skutek wypowiedzenia, a uchylić ten skutek może zapłata przeterminowanego zadłużenia.

Dowody wskazują na to, że wypowiadając umowę, bank posiadał wymagalną wierzytelność uprawniającą do wypowiedzenia. Rolę wskaźnika zadłużenia przeterminowanego pełniło już pierwsze wezwanie do zapłaty. Wypowiedzenie zaś zakończyło byt umowy.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ww. ustawy przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Z tych względów na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy - Prawo bankowe powództwo uwzględniono w całości, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

O wysokość odsetek orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu, zauważając, że umowa przewidywała od zaległości odsetki odpowiadające aktualnej wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (art. 481 § 2¹ k.c.).

O kosztach orzeczono więc na podstawie art. 98 i art. 99 k.p.c. Powód wygrał proces w całości i należy mu się zwrot kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych dla podanej wartości przedmiotu sporu (stawka minimalna) – 5.400 zł. oraz 3.600 zł (w (...)), opłaty od pozwu – 8.917 zł oraz opłaty od pełnomocnictwa - 17 zł. Łącznie daje to kwotę 17.934 zł.

sędzia Rafał Kubicki